

svim u katoličkom smilu istočni grijeh. On vjeruje u istočni grijeh. »Rodio sam se zle savjesti. To možemo protumačiti samo onda, ako se zbiljo nešto nepoznata«. Da je Strindberg ženijalan psiholog, pokazuje i ova rečenica, u kojoj ukratko prikazuje djelovanje istočnog grijeha: »Nitko ne će da podnese, svatko hoće da odgovori na nepravdu«. Katolik prekida taj učinak istočnog grijeha, on odgovara à rebours te ne odgovara na nepravdu nego je drugima oduzima i na se stavlja pomoću pokore za druge; sam hoće da trpi za druge i iztražuje tuđe uvrede, da tuđoj krivici zadovolji. » Bol spaljuje duševni gad« veli Strindberg i spoznaje preduboki smisao katoličkog vladanja: svojom draže volje od drugih preuzetom bolju zadovoljavati za tuđe grijehe i spaljivati gad svijeta. Najjače je to u naše doba prikazao Huysman: »Ensroute« opisuje svetu žeđu da zadovolji za tuđe grijehe svojom, željno traženom i ustrpljivo podnesenom bolju. Ta žeđa ne samo da trpi za grijehe, nego hoće da ih ubuduće spriječi (non plus a purger les fautes d' autrui. mais à les prevenir, à les empêcher d' êtres commises). A kako taj zakon substitucije (cette loi de la substitution) pravi čudesa, to Strindberg regbi Strindberškom primjenom zove samostane »les paratoneres de la société« (munjovodima, koji demonske iskre od društva odvođe na se). Hermann Bahr (Beč).

DA LI SE ČOVJEK RAZVIO IZ ŽIVOTINJE?

Dragutin Frank D. I. nedavno je objelodanio kod Herdera svoje novije djelo »Philosophia naturalis« (str. 366). Tu je on iznio nekoliko dokaza, koji su originalni i vrlo zanimivi za gornji naslov te se nalaze na str. 344-366., pa evo da o tome izvijestimo svoje čitatelje. O. Frank je profesor u Pullachu kraj Münchena. Doslje je skupa radio s o. Wasmannom, pisao je prirodoslovne članke u »Stimmen der Zeit«; napisao je posebno djelo o descenciji (The theory of Evolution in the light of facts, 1913).

A. Čovjek nije oduvijek na zemlji, pa mora da je jednom počeo bivovati. I filozofi i puk o tom početku imaju svoja mnijenja. Moderni pristaše evolucije uključuju i čovjeka u verigu: Čovjek se razvio od životinje. Je li to istinito? Jedni pristaše evolucije vele, da se čovjek u svemu razvio od životinje; drugi to protežu samo na čovječje tijelo. Prvi dakako misle, da nema nikakve razlike između životinje i čovjeka, te ili materijalistički svode umno djelovanje na općenito djelovanje ili (sensiste) barem na sensitive moći ili na racionalne moći, koje su zajedničke (u raznom stepenu) svim organizmima (psihobiolozi).

No čovjek kao naravno biće ne potječe od životinje niti evolucijom niti preinakom. Ne prvo, jer je na svijetu jedino čovjek racionalno biće i po tome ne može da poteče od neracionalnog bića (životinje). Čovjek naime ima takovih čina, koji pretpostavljaju nešto supstancijalno racionalnog, što je ne samo kvantita-

tivno, nego u sebi neovisno od materije (duhovni uzrok, princip). Sensitivna bića (životinje) tog principa nemaju, pa stoga čovjek nije mogao poteći iz životinje prelazom. No možda je to mogao potpunom preinakom. Ni ovo zadnje nije moguće, jer bi tu neki duhovni princip bio gotovo kroz bezbrojne vijekove uzalud upravljao svoje djelovanje prema čovjeku razumnom, dok napokon nije to postigao ipak jednog dana. Zašto taj princip nije brzo izveo, što je ipak izveo tekar iza toliko vjekova?

Potječe li čovjek tjelesno od životinje?

Čovjek ima »tipičnu« konfiguraciju tjelesnu, osobito u lubanji. Tu kranij (Schädelteil) predominira licu (Gesichtsteil). No kod svih je sensitivnih bića obratno. Ovo zadnje vrijedi o svim nečovječjim bićima, nama poznatim. S predominancijom kranija je u odnosu i uspravan hod i »indiferentna« narav drugih organa, osobito ruku i zubi (t. j. ne smjeraju osobitim načinom na objekt ili uporabu). K tome kad bi se ona životinja bila počela razvijati u razumnog čovjeka ili više ne bi bila životinja ili bi započeti čovjek bio idiota. Oboje je nesmisao. Stoga predominantna evolucija kranija, uspravan hod, ostala indiferencija (taj tipički oblik čovjeka) morao se odmah jedinstveno pojaviti.

B. Što kaže paleontologija (indirektni dokaz, d. činjenica)?

Ima dvije vrsti ostataka, koji govore da čovjeku i majmunu nije zajednički izvor.

1. **Ostaci, koji radije pokazuju čovjeka:** neki fosili, nađeni kod Neandertala (1856), Spya (u Belgiji, 1886), Krapini, razne kosti u raznim godinama nađene), Le Moustier (1908), La Chapelle aux Saints (1909), La Ferrassie, kosturi više manje sačuvani, Heidelberga (1907), neke vilice, Pilt-down (1913) isto, Ehringsdorf (Njemačka, 1913 i 1915) dvije vilice, i nedavno u Rhodesiji (Afrika, 1921) kranij.

2. Fosilni ostatak, koji pokazuje više životinjsku narav, jest najprije Pithecanthropos erectus, koga su nekoje kosti (dio kranija, bedro i dva zuba kutnjaka) otkrivene, ali niti na istom mjestu niti iste godine, a našao ih je Dubois kod Trinila (Java) 1891-92.

To su direktni ostaci. No ima i indirektnih ostataka, kao što su otisci nogu u Flandriji i primitivno kremeno oruđe, kakovo dolikuje biću, koje stiče um (eoliti). To oruđe, vele, pokazuje prve ili »polurazumne« pokušaje.

Pristaše životinjske descendencije ističu i neke oznake, koje se nalaze kod onih primitivnih »ljudi« i ne mogu se pripisati ljudskom sadašnjem rodu. Takove su oznake: ravno čelo (fliehende Stirn), nema podbradka (Abwesenheit des Kinnes) i odatle krivi »prognatizam«; pa pravi prognatizam« (Schnauzenbildung), koji odatle potječe, što zubi ne stoje okomito nego nagnuto; formacije nad obrvama (Überaugenwülste).

C. Što da kažemo o svim tim pojavama i činjenicama?

Da neka biljega bude »intermedijalna«, t. j. još nije čovječja (razumnog čovjeka) niti je životinjska, mora biti prvo sigurno: ta ili ta biljega da se ne može spojiti s naravi razumnog bića, dosljedno s naravi skroz životinjskom (primatoida), te **drugo**: da je s morfološkim nedostatkom (t. j. ono, što još fali, da bude konformacija razumnog čovjeka) spojen i proporcijonalni nedostatak u ma. Ovo priznaju svi pristaše descendencije, jer inače ne bi se moglo govoriti o intermedijalnim oblicima između čovjeka i životinje.

Kako je s biljegama neandertalskog čovjeka? Te se dadu spojiti (kompatibilne su) s naravi savršeno razumnom. Naprotiv ona biljega (veći obujam moždana) Pithecanthropusa nije sigurno da nadilazi onaj obujam majmuna.

I to valja imati pred očima, da se slične biljege ili pojedinačke ili skupa nalaze i kod naših savremenjaka (n. pr. kod Australaca, Eskimljana i drugih, i ako ne vazda u istoj intenzivnosti. K tome je neandertalski čovjek ostavio krasne tragove razuma: oruđe, čak i slikarije kojim se i protivnici dive, znakove svoje nabožnosti (pokapao je svoje mrtvace s oružjem i nakitima).

Sve to možemo protumačiti, ako uzmemo da je čovjek tip promjenljiv kako su to svi drugi tipovi.

O onim »tragovima nogu« i onim »primitivnim ratilima većina učenjaka veli da to ne potječe od čovjeka (jer se to moglo dogoditi i slučajem, kako se to i sada događa) ili ne će da ista kaže, jer na tim tragovima fale prsti i ne može se sigurno ustvrditi da su to čovječje noge.

A.

PEROM I OLOVKOM.

Sadhu Sundar Singh.

O njemu smo pisali lani u prvom broju našeg časopisa (str. 29-34). Tu je dokazano, da on nije doživio čudesnih stvari ili proživio 40 dana bez jela i pila; tu se vidi, kako su nastale te priče, koje je i sam Sadhu raširio. Medutim se za ovoga indijskoga čudaka zauzeo marburški profesor Dr. Heiler i napisao njegovu biografiju (Sadhu Sundar Singh. Ein Apostel des Ostens u. Westens. 4. Aufl. Munchen 1926), u kojoj ga prikazuje kao apostola, izabranika Božjega protestantskoga čudotvorca. Sundar Singh je i sam putovao gg. 1920. i 1922. kao u triumu Engleskom, Švicarskom, te Švedskom i Njemačkom, dakako u indijskom odijelu. Nakon toga se za nj zauzeše protestanti, da ga prikažu Evro-

¹⁾ Nema gotovo ostatka, koji nije prelomljen, pa slike, u puk turene, prikazuju »obnovljene« kosti (umišljene slike). Mnogo od toga ovisi, kako se upotpuni ta slika; na pr. kranij La Chapelle aux Saints su već po treći put upotpunili i sve se više približuje čovječjem kraniju.